

ІХТІОФТИРІОЗ – НЕБЕЗПЕЧНА ХВОРОБА АКВАРІУМНИХ РИБ

Дмитрук Вікторія Сергіївна

асистент

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Павлюченко Олеся Вікторівна

кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Нестерчук Дмитро Анатолійович

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 207 Водні біоресурси та аквакультура
Житомирський державний університет імені Івана Франка

В наш час доцільно утримувати акваріум в оселях, закладах освіти, установах, а завдяки уяві та креативному мисленню людина може створити індивідуальний, оригінальний та навіть екстравагантний дизайн, що буде родзинкою будь якого інтер'єру. Рух риб у воді приносить візуальне задоволення, має заспокійливий ефект та сприяє зниженню стресу. Утримання акваріума вимагає систематичного догляду та спостереження, тому може використовуватися для розвитку відповідальності у дітей різного віку. Досвідчені акваріумісти займаються виведенням рідкісних та утриманням екзотичних риб, інколи будуючи на своїй діяльності бізнес.

Порушення правил догляду за акваріумом стає причиною стресу у риб, ЗМІНИ параметрів води та може сприяти швидкому розвитку патогенних організмів. Найпоширенішими хворобами акваріумних риб є флексибактеріоз, гексамідоз, плавникова гниль, іхтіофтиріоз, сапролегніоз та ін. [2].

Іхтіофтиріоз – інвазивне захворювання, яке вражає шкіру, плавники та зябра риб. Причиною хвороби є паразитичні одноклітинні інфузорії роду *Ichthyophthirius*. Це захворювання також відоме серед акваріумістів як «манка» через характерні білі цятки на тілі риб. Єдиним представником роду є *Ichthyophthirius multifiliis* Fouquet, 1876. Він вважається одним з найпоширеніших причин загибелі риб в акваріумах та рибних фермах. Інфузорії можуть потрапити в акваріум з рослинами, ґрунтом, молюсками або декораціями, взятими із природних водойм та не були знезаражені. *I. multifiliis* відносять до ендопаразитів, адже інфузорія проникає в епітеліальну тканину зябер, шкіру та плавники, зовні утворюючи білі цятки [3, 4].

При візуальному спостереженні за хворими рибами можна спостерігати ряд характерних ознак:

- білі крапки на тілі, плавниках та зябрах риб;

- тертя риб об каміння або інші предмети акваріума;
- порушення дихання через ураження зябер;
- зниження апетиту, загальна в'ялість.

Причин зараження може бути декілька: зміна показників якості води, підселення нових (хворих) мешканців в акваріум. Паразити гарно розвиваються в акваріумі з температурою води 20-28°C, поганою аерацією та зовеликою кількістю риби. Найлегше виявити хворобу – спостерігати за мешканцями акваріума візуально або ж здійснити мікроскопічне дослідження зразків шкіри або зябер риби.

Сильно уражені плавці риби через деякий проміжок часу почнуть розчинятися, але в разі вчасного виявлення та лікування хвороби з часом вони регенеруються. Ураження очей може призвести до сліпоти. Небезпечний іхтіофтиріоз для малих за розміром риб, чутливих до умов середовища та стресу (наприклад, неон блакитний (*Paracheirodon innesi*), неон червоний (*Paracheirodon axelrodi*), расбора гетероморфа (*Trigonostigma heteromorpha*) чи тетра червононоса (*Petitella bleheri*)). На початковій стадії зараження, вчасне лікування допоможе запобігти летальним випадкам, чим складніша стадія тим більша вірогідність втратити мешканців акваріума.

Представник цього роду рівновійчасних інфузорій швидко розмножується, тому при виявленні перших ознак хвороби інколи достатньо підняти температуру води на 2°C, що прискорить життєвий цикл паразита, в результаті чого одужання риб відбудеться поступово, без серйозних ускладнень. В разі ускладнення ситуації необхідно провести лікування спеціальними препаратами. Обов'язковою умовою догляду є підміна частини акваріумної води на чисту. При правильному лікуванні риби повністю одужають за 2 тижні. Це пов'язано з тим, що повний цикл розвитку інфузорії проходять за 7-10 діб. Якщо в цей період вони не знаходять нового хазяїна, то загине [1]. В нашому випадку зараження мешканців акваріума іхтіофтиріозом відбулося в результаті підселення в акваріум китайської беззубки (*Sinanodonta woodiana* Lea, 1834), яка була на карантині лише 2 доби.

Для попередження захворювання необхідно дотримуватись рекомендацій догляду за акваріумом, систематично робити підміни води, уникати перенаселення акваріума рибами. Особливо ретельно необхідно контролювати поселення нових мешканців акваріума, попередньо протримавши їх в карантинних умовах декілька тижнів.

Список літератури

1. Інвазійні хвороби риб : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2006. 145 с.
2. Іхтіофтиріоз: лікуємо без проблем - Аквасмайл. *Аквасмайл*. URL: <https://aquasmile.com.ua/uk/ikhtioftirioz-likuiemo-bez-problem/> (дата звернення: 09.04.2025).

3. Хворіє акваріумна рибка? Найпоширеніші чинники хвороб рибок. *Аква-сервіс*. URL: <https://akva-service.com/uk/khvoriye-akvariumna-rybka/> (дата звернення: 03.04.2025).

4. Contributors to Wikimedia projects. *Ichthyophthirius multifiliis* - Wikipedia. *Wikipedia, the free encyclopedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Ichthyophthirius_multifiliis (дата звернення: 09.04.2025).